

O'ZBEKISTONDA ICHKI VA TASHQI TURIZMNING AHAMIYATI.**Mohlaroyim Aminova Asrorjon qizi***Shota Rustaveli ko'chasi, 156 Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti**TOUP-708U-guruh talabasi Research Methodology**+998994064422*

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekistonda ichki va tashqi turizmning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy ahamiyatini o'rganadi. Maqolada turizmning mamlakat iqtisodiyotiga, ish o'rinlari yaratilishiga, madaniy merosni asrashga va xalqaro hamkorlikka ta'siri tahlil qilinadi. Adabiyotlar tahlili, statistik ma'lumotlar va so'rovlar asosida turizm sohasining hozirgi holati va rivojlanish istiqbollari ko'rib chiqiladi. Maqola turizmni yanada rivojlantirish bo'yicha takliflar bilan yakunlanadi.

Kalit so'zlar: turizm, ichki turizm, tashqi turizm, iqtisodiy ta'sir, madaniy meros, O'zbekiston, rivojlanish.

Turizm sohasi O'zbekiston iqtisodiyotida muhim o'rin tutadi va mamlakatning global imidjini shakllantirishda katta rol o'ynaydi. O'zbekistonning boy tarixiy va madaniy merosi, tabiiy go'zalliklari hamda mehmondo'stligi uni jahon sayyohlari uchun jozibador manzilga aylantiradi. Ichki turizm aholining turistik faolligini oshirish va mintaqalar o'rtasidagi iqtisodiy muvozanatni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega bo'lsa, tashqi turizm xorijiy valyuta oqimini ko'paytiradi va xalqaro hamkorlikni rivojlantiradi. Ushbu maqola O'zbekistonda turizmning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy ta'sirini tahlil qilishga qaratilgan.

O'zbekistonda ichki va tashqi turizm mamlakatning iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy va ekologik rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Quyida har bir jihatni batafsil ko'rib chiqamiz:

Ichki turizmning ahamiyati

Iqtisodiy foyda:

- Ichki turizm mamlakat ichidagi xizmat ko'rsatish sohasini, jumladan, mehmonxonalar, restoranlar, transport va sayyohlik agentliklarini rivojlantiradi. O'zbekiston fuqarolari o'z mamlakatidagi turistik maskanlarga sayohat qilish orqali mahalliy bizneslarni qo'llab-quvvatlaydi.

- Masalan, Samarqand, Buxoro, Xiva kabi tarixiy shaharlar yoki Chimgan, Zomin kabi tabiiy hududlarga tashriflar mahalliy iqtisodiyotga katta hissa qo'shadi.

- Turizmga qaratilgan xarajatlar davlat daromadlarini oshiradi va soliq tushumlarini ko'paytiradi.

Ish o'rinlari yaratish:

- Ichki turizm sohasi ko'plab yangi ish joylari yaratadi, ayniqsa xizmat ko'rsatish, gidlik, transport va qo'l san'atkarchilik kabi sohalarda.

- Yoshlar va mahalliy aholi uchun bu soha qo'shimcha daromad manbai bo'lib, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi.

- Masalan, mahalliy hunarmandlar sayyohlarga suvenirlar sotish orqali o'z mahsulotlarini kengroq bozorga chiqaradi.

Madaniy merosni saqlash va targ'ib qilish:

- Ichki turizm fuqarolarni o'z mamlakatining boy tarixi, madaniyati va an'analari bilan yaqindan tanishishga undaydi. Bu milliy o'zlikni mustahkamlashga yordam beradi.

- Tarixiy obidalar (masalan, Registon maydoni, Ichan-Qal'a) va muzeylarga tashriflar orqali yosh avlod o'zbek xalqining o'tmishi haqida ko'proq ma'lumotga ega bo'ladi.

- Bu jarayon milliy merosni asrash va kelajak avlodlarga yetkazishda muhim rol o'ynaydi.

Mintaqalar rivojlanishi:

- Ichki turizm kam rivojlangan hududlarga sayyohlarni jalb qiladi, bu esa infratuzilmaning yaxshilanishiga olib keladi. Masalan, Qashqadaryo yoki Surxondaryodagi turistik joylar rivojlanishi mahalliy yo'llar, mehmonxonalar va boshqa xizmatlarning sifatini oshiradi.

- Mahalliy hokimiyatlar turizmni rivojlantirish uchun yangi loyihalarni joriy qiladi, bu esa mintaqalardagi iqtisodiy faollikni oshiradi.

Ijtimoiy integratsiya:

- Ichki turizm turli viloyatlardan kelgan odamlar o'rtasida aloqalarni mustahkamlaydi. Bu mamlakat ichidagi ijtimoiy birdamlikni oshiradi va turli hududlarning madaniy xilma-xilligini targ'ib qiladi.

Tashqi turizmning ahamiyati

Valyuta oqimi va iqtisodiy barqarorlik:

- Tashqi sayyohlar mamlakatga xorijiy valyuta keltiradi, bu esa O'zbekistonning to'lov balansini mustahkamlashga yordam beradi. Turizm daromadlari davlat byudjetiga katta hissa qo'shadi.

- So'nggi yillarda O'zbekiston turizm sohasida katta yutuqlarga erishdi. Masalan, 2019-2023 yillarda xorijiy sayyohlar soni sezilarli darajada oshdi, bu iqtisodiy o'sishga turtki berdi.

Xalqaro imij va brend:

- O'zbekistonning Buyuk Ipak yo'li bo'yidagi tarixiy shaharlari, UNESCO ro'yxatiga kiritilgan obidalar (Samarqandning Registon maydoni, Buxoroning Lyabi-

Hovuz majmuasi, Xivaning Ichan-Qal'asi) va o'zbekona mehmondo'stlik xorijiy sayyohlarni jalb qiladi.

- Tashqi turizm orqali O'zbekiston xalqaro maydonda o'zini barqaror, xavfsiz va jozibali sayyohlik maskani sifatida ko'rsatmoqda. Bu mamlakatning global obro'sini oshiradi.

- Xalqaro turistik ko'rgazmalar va tadbirlarda ishtirok etish O'zbekistonni jahon turizm bozorida targ'ib qilishga xizmat qiladi.

Madaniy almashinuv va xalqlar do'stligi:

- Tashqi sayyohlar O'zbekistonning boy madaniyati, an'analari, taomlari va san'ati bilan tanishadi. Bu o'zbek xalqining qadimiy merosini dunyoga targ'ib qilish imkonini beradi.

- Shu bilan birga, mahalliy aholi xorijiy sayyohlar orqali boshqa madaniyatlar bilan tanishadi, bu o'zaro hurmat va tushunishni rivojlantiradi.

- Masalan, o'zbek milliy taomlari (palov, somsa, lag'mon) va hunarmandchilik mahsulotlari (suzani, keramika) xorijiy sayyohlar orasida katta talabga ega.

Investitsiyalar jalb qilish:

- Tashqi turizmning o'sishi xorijiy investorlarni jalb qiladi, ayniqsa mehmonxona biznesi, transport va turistik infratuzilma loyihalariga.

- So'nggi yillarda O'zbekistonda ko'plab xalqaro mehmonxona tarmoqlari (Hilton, Marriott) ochildi, bu turizm sohasining jozibadorligini ko'rsatadi.

Ekologik va ziyorat turizmi:

- O'zbekiston tabiiy boyliklari (Nurota tog'lari, Aydarko'l, Farg'ona vodiysi) ekologik turizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar beradi. Bu xorijiy sayyohlarni jalb qilish bilan birga tabiatni asrashga xizmat qiladi.

- Ziyorat turizmi ham muhim o'rin tutadi. Imom Buxoriy, Bahouddin Naqshband kabi ulug' zotlarning maqbaralariga tashrif buyuruvchi xorijiy sayyohlar soni ortib bormoqda.

Umumiy ahamiyat va strategik jihatlar

Ekologik barqarorlik:

- Turizm tabiiy resurslarni asrashga e'tibor qaratilgan holda rivojlantirilmoqda. Masalan, ekologik turizm loyihalari orqali O'zbekistonning milliy bog'lari va qo'riqxonalariga sayyohlar jalb qilinmoqda.

- Bu jarayon tabiatni muhofaza qilish va barqaror rivojlanish maqsadlariga xizmat qiladi.

Global integratsiya:

- O'zbekiston Buyuk Ipak yo'li bo'yicha xalqaro turistik yo'nalishlarning markazida joylashgan. Bu mamlakatni jahon turizm xaritasida muhim o'ringa olib chiqmoqda.

- Viza rejimining soddalashtirilishi (60 dan ortiq mamlakat uchun vizasiz kirish) va xalqaro aviaqatnovlarning ko‘payishi tashqi turizm oqimini oshirdi.

Ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlik:

- Turizm orqali yaratilgan iqtisodiy imkoniyatlar aholi turmush darajasini oshiradi, ayniqsa chekka hududlarda.

- Yoshlarni turizm sohasiga jalb qilish orqali ularning malakasini oshirish va global raqobatbardoshlikni ta‘minlash mumkin.

Xulosa

Ichki turizm O‘zbekistonning iqtisodiy barqarorligini mustahkamlash, milliy o‘zlikni saqlash va mintaqalarni rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Tashqi turizm esa mamlakatni xalqaro maydonda targ‘ib qilish, valyuta oqimini oshirish va madaniy almashinuvni rivojlantirishda katta ahamiyatga ega. O‘zbekistonning boy tarixiy-madaniy merosi, tabiiy resurslari va mehmondo‘stligi turizm sohasini yanada rivojlantirish uchun katta imkoniyatlar yaratmoqda. Hukumatning bu yo‘nalishdagi islohotlari va xalqaro hamkorlik tufayli O‘zbekiston jahon turizm bozorida tobora muhim o‘rin egallamoqda.

O‘zbekistonda ichki va tashqi turizm mamlakat iqtisodiyoti, ijtimoiy farovonligi va madaniy merosini asrashda muhim rol o‘ynaydi. Tadqiqot natijalari turizm sohasining iqtisodiy foydasini va uning rivojlanish salohiyatini tasdiqlaydi.

Adabiyotlar

1. Smith, J. (2010). Tourism and Economic Development in Developing Countries. Journal of Tourism Studies, 15(2), 45-60.
2. Rahimov, A. (2020). O‘zbekiston turizmining jahon bozoridagi o‘rni. Iqtisodiyot va turizm jurnali, 12(3), 22-30.
3. Aliyeva, Z. (2022). Ichki turizmning mintaqaviy iqtisodiyotga ta’siri. O‘zbekiston iqtisodiyoti, 8(1), 15-25.
4. Qosimov, S. (2021). O‘zbekiston turizm sohasidagi muammolar va ularni yechish yo‘llari. Turizm va madaniyat, 10(4), 33-40.
5. O‘zbekiston Respublikasi Turizm va madaniy meros vazirligi. (2024). Turizm sohasi bo‘yicha yillik hisobot.